

Jason W. keert zich af van extremisme. Hij staat niet alleen

WEG MET DE BAAARD

De opkomst van radicale moslimjongeren hield Nederland zes jaar lang in de greep. Maar waar zijn ze gebleven? Nieuwe Revu sprak met elf radicale moslimjongeren van toen: 'Ik had het bij het verkeerde eind.'

Mijn vrouw zei op een gegeven moment: nu is het wel klaar met die onzin.' Aan het woord is Nadir, een 25-jarige jongen uit Amsterdam-West. Vijf jaar geleden ontmoette ik hem al. Toen had hij een lange, wilde baard en droeg hij een djellaba. Hij ging om met Samir A. en andere jongens van de Hofstadgroep en postte radicale geschriften van Mohammed Bouyeri op internet.

In de oorlog tegen de moslims bestonden volgens Nadir geen onschuldigen. 'Iedereen die maar achteroverleunt en niets doet tegen de onderdrukking van de moslims verdient straf,' zei hij toen. Nu is hij compleet veranderd. Zijn baard is verdwenen, zijn haar netjes geschoren en zijn djellaba ingeruild voor een spijkerbroek. Maar de belangrijkste verandering zit volgens Nadir in zijn hoofd. 'Mijn vriendin heeft me laten inzien dat de islam vrede is en geen haat. Dat besef ik nu. Achteraf denk ik dat ik me heb laten meeslepen door het moment. Op school hoorde ik er nooit echt bij, tot ik me na de aanslagen op het WTC in de islam ging verdiepen. Ik was boos op de reactie van mensen op moslims. Ik ben daarin doorgeslagen. Waarschijnlijk ook omdat ik merkte dat ik succes had met mijn harde woorden. Jongens uit de buurt luisterden ineens ademloos naar me.

'Ik kreeg aanzien, macht zelfs. Jongens die me eerder uitlachten, kwamen nu naar mij toe om te vragen wat ze moesten doen. Al mijn tijd ging op aan het zoeken naar nieuwe informatie op internet, het kijken naar onthoofdingvideo's en dromen van een dood als martelaar. Ik voelde me veilig, hoefde op straat niet meer om te kijken of de oudere jongens me kwamen vervelen. Ik hoorde erbij. Achteraf misschien niet zo slim, maar ik was een puber. Ik ging er helemaal in op.'

HET IS OORLOG

Het is 2 november 2004 als Nederland wordt opgeschrikt door de moord op Theo van Gogh. Het is het startsein voor een periode die zonder twijfel de Nederlandse geschiedenisboeken ingaat als de meest onstuimige sinds de kaping van de Molukkers in 1975. Behalve Mohammed Bouyeri haalt de politie in rap tempo andere potentiële terroristen van de straat. Sommigen heeft de AIVD sinds de aanslagen op het WTC al in het vizier. Jason W., Ismael A., Nouriddin el F., veertien jongens van de zogenaamde Hofstadgroep worden gearresteerd en een jaar later nog eens vijf die bij de groep rond Samir A. horen.

Er wordt zelfs een terreuralarm afgekondigd als de 17-jarige Samir A. wordt gearresteerd en in zijn huis plattegronden van de Tweede Kamer, kerncentrale Borssele en Schiphol worden gevonden. Bij de Schipholtunnel liggen de militairen op het dak en ook het Binnenhof en de kerncentrale worden in die tijd hermetisch afgesloten. 'Het is oorlog,' zegt het kabinet en er wordt een publiekscampagne op touw gezet die iedereen in Nederland vraagt 'waakzaam' te zijn voor achtergelaten koffertjes. De gebeurtenissen komen hard aan in Nederland. Aan de ene kant staan extreemrechtse groeperingen die moskeeën in brand steken en vrouwen met hoofddoekjes uitschelden, aan de andere kant groeit het aantal moslimjongeren die sympathie voelen voor Mohammed Bouyeri.

In 2006 schat minister Johan Remkes van Binnenlandse Zaken dat er in Nederland zeker vijftien extremistische cellen actief zijn die binnen korte tijd kunnen overgaan tot geweld. De AIVD spreekt van meer dan 150 Nederlandse moslims met plannen om geweld te gebruiken. De vraag is niet of er een aanslag komt, maar meer wanneer.

KINDERACHTIG

Gek genoeg is er nu, vier jaar later, niets meer van deze dreiging te merken. Van de negentien jongens die zijn berecht wegens terrorisme, zitten er nog drie vast en waar op forums vier jaar geleden nog de ene na de andere jihadtekst werd gepropageerd, is er nu slechts een enkeling die af en toe nog een harde oneliner plaatst, meestal gevolgd door een enorme stroom van kritiek van andere moslimjongeren.

Twee maanden geleden kwam daar nog de brief van Jason W. bij. De jongen die op 19-jarige leeftijd tijdens een drie dagen durende belegering in het Laakkwartier in Den Haag werd gearresteerd waarbij hij met een handgranaat drie agenten verwondde. Vanuit de cel laat hij met een brief in *de Volkskrant* weten dat hij niet meer achter zijn

radicale standpunten staat. 'Het beeld dat de wereld slechts bestaat uit gelovigen en ongelovigen, waarbij de laatsten er slechts op uit zijn om de eersten te vernietigen, is een kinderachtige en grove simplificatie van de werkelijkheid,' schrijft hij. Ook Nouriddin el F., die tijdens het Hofstadproces in 2005 nog werd gezien als het brein van de groep, liet vorige week aan Nieuwe Revu weten dat wat hem betreft, ook zijn handtekening onder de brief van Jason kan worden gezet. Hiermee lijkt het moslimterrorisme in Nederland op sterven na dood.

NU TRAMCONDUCTEUR

Ali, een 26-jarige jongen uit Den Haag, was tot drie jaar geleden ook nog een extremist. Hij ging best ver. Probeerde via internet jongens te ronselen voor de jihad en was ervan overtuigd dat de strijd in Nederland zou losbarsten en dat de moslims als overwinnaar uit de bus zouden komen. Daarvoor wilde hij dolgraag een echte jihadtraining volgen zoals Jason W. ook had gedaan.

'Leren hoe ik moest vechten, dat wilde ik,' zegt Ali. 'Op een gegeven moment ben ik via via ook in contact gekomen met een paar Syriërs die zo'n jihadtraining konden regelen, maar uiteindelijk is het er nooit van gekomen. Ik werd ouder. Wilde wat meer met mijn leven doen. Vrienden van vroeger kregen allemaal een leuke baan, daar was ik best jaloeers op.'

'Steeds vaker werd ik tijdens discussies met anderen aan het twijfelen gebracht en las ik dingen die niet klopten met mijn ideeën. Het duurde alleen nog even voordat ik daaraan wilde toegeven. Uiteindelijk heb ik mijn baard afgeschoren. Een hele bevrijding. Alsof ik alle strenge regels die ik mezelf had opgelegd, van me afschudde.'

'Inmiddels heb ik een leuke baan gevonden als tramconductor. Iets waar mijn vrienden nog steeds hartelijk om lachen. Net als Mohammed Bouyeri reed ik namelijk ook altijd zwart. Dat niet willen participeren met het systeem had ik heel erg. Uiteindelijk heb ik natuurlijk wel spijt. Ik heb een hoop mensen verdriet gedaan, vooral mijn familie die ik enorm heb geterroriseerd met mijn rechtlijnigheid en dat is natuurlijk niet leuk. Maar echt gevaarlijk, nee dat ben ik nooit geweest. Ik zat gewoon in een enorme identiteitscrisis.'

DE HYPE IS OVER

Het zijn verhalen die we de laatste paar maanden vaker hebben gehoord. We spraken met elf moslimjongeren die een aantal jaar geleden nog een toekomst als jihadi ambieerden. Van jongens die vrij onbekend waren tot jongens die hoorden bij de groep die de AIVD in 2004 tot Hofstadgroep bombardeerde.

Allemaal hebben ze inmiddels hun extremistische ideeën van zich afgeschud en leiden ze veelal een normaal leven met een vrouw, een baan, een huis en in sommige gevallen een kind. Een aantal van hen leeft nog steeds heel vroom, bidt vijf keer per dag en ambieert nog steeds een leven in een land waar de sharia is ingevoerd. Ook zijn ze in principe niet tegen de jihad, maar ze zijn veel genuanceerder in hun opvattingen geworden. Anderen hebben de invloed van de islam in hun leven drastisch ingeperkt en gaan enkel nog op vrijdag naar de moskee.

Eind vorig jaar liet ook de AIVD al weten dat de dreiging van moslimterrorisme in Nederland drastisch was gedaald. Een groot contrast met het rapport in 2006 waarin nog werd gesproken over 150 jihadi's die op het punt stonden geweld te gebruiken. De grote vraag is: was alle commotie destijds wel terecht?

Edmond Messchaert, woordvoerder van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding vindt van wel. 'Juist door onze harde en adequate aanpak, is het terrorisme in Nederland beperkt gebleven. Radicale imams zijn het land uitgezet en het beleid om de gematigde islam meer zichtbaar te maken, is uitgevoerd. Ook hebben lokale initiatieven als het organiseren van debatten en discussies hun bijdragen geleverd.'

De vijftien netwerken waarover de AIVD en de minister in 2006 spraken, bestonden volgens Messchaert wel degelijk, maar zijn inmiddels niet meer actief. 'Een aantal leiders zijn in 2005 gearresteerd, een aantal zijn ermee opgehouden en wat overbleef is vooral slachtoffer geworden van interne verdeeldheid.'

Edwin Bakker, hoogleraar contraterrorisme aan de Universiteit van Leiden gelooft niet dat het enkel het beleid is geweest dat voor de verandering heeft gezorgd. 'Natuurlijk hebben harde maatregelen als imams het land uitzetten geholpen. Hierdoor dwongen

MET BAARD.
SAMIR A.
(RECHTS),
MOHAMMED
BOUYERI
(MIDDEN) EN
JASON W..

'SPANNING,
SENSATIE, EEN
CHARISMATISCH
FIGUUR ZOALS OSAMA
BIN LADEN EN VEEL
MEDIA-AANDACHT.
DAT TREKT MENIG
PUBER MET EEN
IDENTITEITSKRISIS
WEL OVER DE STREEP'

ze de moskeeën om goed op te letten met wat ze in huis haalden, maar ik geloof ook dat het terrorisme in Nederland nooit zo erg is geweest als we dachten.

'In 2004, toen we geconfronteerd werden met de moord op Theo van Gogh, hadden we geen idee waar we bang voor moesten zijn. Het salafisme werd toen nog geschreven met van bloed doordrenkte letters. Mannen met eelt op hun voorhoofd van het bidden, dat kon niet goed zijn. Inmiddels weten we beter.'

'Onlangs is er een rapport verschenen van de Universiteit van Amsterdam waaruit blijkt dat salafisten helemaal niet zo gevaarlijk zijn. Het overgrote deel houdt zich niet bezig met politiek en leidt een vroom leven, thuis waar ze niemand tot last zijn. Slechts een handjevol is bereid geweld te gebruiken en dan nog niet eens in Nederland, maar in een islamitisch land in oorlog.'

Ook denkt Bakker dat terrorisme in Nederland gewoonweg zijn aantrekkingskracht heeft verloren. 'Het is niet nieuw meer. In het begin zag je dat Mohammed Bouyeri en de jongens van de Hofstadgroep een enorme aantrekkingskracht hadden op andere moslimjongeren. Ze werden verheerlijkt. De tribunes zaten tijdens de rechtszaken vol. Dat zag je vooral terug bij Samir A.. Die voelde zich enorm verheven. Inmiddels is dat anders. De jongens zijn niet zichtbaar meer, de media zwijgen en uiteindelijk zijn het ook maar een paar suffe eikels die in de gevangenis zijn beland. Dat trekt niet echt aan. Dat heeft, denk ik, ook Jason tot inkeer gebracht. De hype is over.'

WIJF, WONING EN WERK

Dat hebben we vaker gehoord in onze gesprekken met vroegere moslimextremisten. Allemaal geven ze aan dat de jihad er gewoon bijhoorde. Het was cool. Schoppen tegen de maatschappij en opkomen voor de onderdrukking van moslims. Hoe strenger het beleid werd, hoe radicaler hun uitlatingen. Het 'arme wijf'-gevoel was groot.

Bijna alle jongens die we spraken, hebben wel een bezoek van de AIVD gehad. 'Ze kwamen met zijn tweeën bij me thuis langs. Of ik wel wist dat ze me in de gaten hielden. Ik had geen idee, maar voelde me meteen enorm belangrijk,' vertelt een jongen hierover. Vervolgens kon hij opscheppen tegenover zijn vrienden.

Het is een interessante theorie. Moslimterrorisme als jeugdcultuur. Vooral omdat de meeste moslimextremisten in Nederland inderdaad jong waren. Kees van den Bos, hoogleraar Sociale Psychologie aan de Universiteit van Utrecht, ziet de gelijkenissen ook. 'In de gangster- en de gabbercultuur zie je eigenlijk hetzelfde. Haat tegen het systeem, het is iets waar vooral jongeren in de leeftijd van 18 tot 24 goed in zijn. Ze willen de maatschappij wezenlijk veranderen, desnoods met geweld.'

'Daarbij had het terrorisme na 2001 alles wat jongeren aantrekt. Spanning, sensatie, een charismatisch figuur zoals Osama bin Laden en veel media-aandacht. Dat trekt menig puber met een identiteitscrisis wel over de streep.'

Contraterrorisme-expert Bakker: 'Je ziet ook vaak dat het een bepaald soort jongeren is. Sociaal zwak of jongeren met een trauma. Het is een kwetsbare groep, maar ook een groep die er weer makkelijk overheen groeit. Naarmate ze ouder worden, komen andere interesses om de hoek kijken. *Life goes on*. De drie w's, heet het in politiejargon. Wijf, woning en werk. In Saoedi-Arabië is dat trouwens een actief beleid. Daar zoekt de overheid in het kader van deradicalisatie gewoon een vrouw voor je.'

Martijn de Koning, socioloog aan de Radboud Universiteit Nijmegen doet al jaren

altijd toegang tot internet en e-mail ✓
Plug & Play ✓
geen aansluitkosten ✓
vanaf € 15,- per maand ✓

INTERNETTEN OP JE LAPTOP WAAR EN WANNEER JIJ WILT!

Met deze USB-modem heb je altijd en overal toegang tot het snelle en betrouwbare breedband netwerk van Vodafone.

MOBIEL BREEDBAND	VAN	VOOR
Start	€ 20,00	€ 15,00
Basis	€ 30,00	€ 27,50
Extra	€ 50,00	€ 37,50

WWW.NIEUWEREVU.NL/VODAFONE

onderzoek naar moslimterrorisme. Hij denkt dat juist omdat het om zulke jonge jongens ging, de overheid een stuk voorzichtiger met de situatie had moeten omspringen. 'Als je terugkijkt, is er feitelijk ook niet veel gebeurd. Theo van Gogh is vermoord, maar het is de vraag of dat kan worden toegeschreven aan terrorisme of dat het meer de actie was van één labiel persoon.

'Wat Nederlandse 'terroristen' zoals Samir A. kenmerkte, was vooral veel knulligheid. Ze werden opgepakt, dwalend in de woestijn op zoek naar een jihadkamp en knutselden jihadfilmpjes in elkaar. Het heeft allemaal een beetje weg van een fout jongensboek. Als iemand echt een aanslag had willen plegen, was dat ook wel gebeurd, denk ik. Daar is echt niet veel kennis voor nodig.

'Het was een generatie jongeren die een moment meemaakte waarbij het klimaat rond moslims veranderde. Jongeren die nu opgroeien, zijn al niet anders gewend. Dat merk je ook aan de reacties op de grote winst van de PVV. Verwacht werd dat hierdoor de vlam in de pan zou slaan, maar het bleef enorm rustig. Jongeren van nu, weten gewoon niet beter.'

MAKKELIJKER AFLUISTEREN

Een harde constatering als je bedenkt hoeveel invloed de angst voor extremisme heeft gehad op de laatste zes jaar. In de jaren zeventig bleef het in Nederland betrekkelijk rustig ondanks dat twintig mensen het leven lieten bij aanslagen van de Molukkers, de Rode Jeugd en de RAF. Er was geen doemscenario, niet bij de overheid, niet bij de publieke partijen en niet bij de pers.

Bij het moslimterrorisme was dat wel anders. Uit gegevens van de Monitor Rassen-discriminatie blijkt dat na de moord op Theo van Gogh discriminatie en geweld tegen moslims maar liefst is verdrievoudigd. Over moskeeën kwamen in de periode 2004 tot 2010 maar liefst tweehonderd meldingen binnen. Variërend van racistische leuzen en afgehakte varkenskoppen tot brandstichting en aanslagen met molotovcocktails.

De overheid heeft in het kader van de oorlog tegen terrorisme een scala aan maatregelen doorgevoerd. In 2006 trad een speciale antiterrorwet in werking, die ook voorbereidingen voor terrorisme strafbaar stelde. Een controversiële wet waarbij niet iemands handelen, maar iemands gedachten strafbaar worden gesteld. Ook geldt per 1 januari 2005 een identificatieplicht en is er een versoepeling opgetreden in de Wet Telecom waarbij af luisteren makkelijker is gemaakt.

Volgens de Nationaal Coördinator Terrorisme Bestrijding is het allemaal nodig geweest om het moslimterrorisme in Nederland te beteugelen. In het rapport *Disengagement en deradicalisatie* van de AIVD dat in maart van dit jaar uitkwam, zegt de AIVD dat er in Nederland niet zozeer sprake is van deradicalisatie, maar van disengagement. Messchaert: 'De jongens die we nu nog op het oog hebben, hebben vaak nog wel radicale vrienden en hun ideeën over de jihad zijn niet veranderd. Er kan nog steeds een aanslag worden gepleegd. Al is de kans wel klein geworden.'

Uiteindelijk is het ultieme doel van de AIVD om ook de opvattingen te veranderen. *Counternarrative*-methode, noemen ze dat. Een beleid waarin ze de discussie met de 'radicalen' aangaan over 'goede' en 'slechte' islam.

WTC-AANSLAGEN

Nadir is er in ieder geval niet meer mee bezig. Hij is net vader geworden en heeft een baan gevonden als communicatiemedewerker bij een telefoonbedrijf. 'Ik ben gelukkig nu. Iedere ochtend sta ik om 7 uur op, geef mijn vrouw een kus en sta net als de rest van Nederland in de file. Ja, ik denk nog steeds dat de aanslagen op het WTC een reden hadden die ik begrijp, maar juichen om de dood van onschuldigen doe ik niet langer. 'Ik heb wel goede vrienden overgehouden aan die tijd. We denken vaak terug en maken grappen. Zo van: jij wilde jihadtraining in de woestijn? Je kunt niet eens een zomer zonder aircó. En dan lachen we allemaal heel hard.'

Reageren? reactie@revu.nl

BAARDLOOS.

IN 2004 DEINSDEN ZE NERGENS VOOR TERUG. NU STAAN DE EXTREMISTEN VAN TOEN OM 7 UUR OP EN STAAN ZE IN DE FILE.

'ZE WERDEN OPGEPAKT, DWALEND IN DE WOESTIJN OP ZOEK NAAR EEN JIHADKAMP EN KNUTSELDEN JIHAD-FILMPJES IN ELKAAR. HET HEEFT ALLEMAAL EEN BEETJE WEG VAN EEN FOUT JONGENSBOEK'

HET SLAPENDE LEGER

Marije Veerman drong samen met Sanne Groot Koerkamp na de aanslagen van 2001 door tot de kringen van geradicaliseerde islamitische jongeren in Nederland. Die Revu-reportages leidden in 2006 tot het boek *Het slapende leger* waarvan het eerste exemplaar in ontvangst werd genomen door 'Slotervaart-sheriff' en huidig PvdA-Kamerlid Ahmed Marcouch.